

יוצא לאור על ידי קרן "האר עיננו" לעידוד לימוד ספרי רביה"ק שעי" ארגון 'נעשה ונשמע'

גליון מס' 187 פרשת שמות ד'תשע"ה

תורה נד - גליון ג

עמודי אור

עלון שבועי ללומדי התורה הזמנית בליקוטי מוהר"ן

דרך קצרה לשמור את הזכרון

גדולה מאוד, ועל ידי זה נעשה יחוד נפלא הנקרא יחוד ה' אלוקי, והיינו שמייחד את שם הוי"ה שהוא מציאות ה' המתגלה למעלה, עם שם אלוקי, והיינו שמתגלה בלב האדם שאותו הוי"ה המתגלה למעלה הוא אלוקים שלי כאן בעולם הזה בתוך החיים שלי ממש.

לזכור בכלליות ובפרטיות
ג] ענין זה של זכרון עולם הוא בכלליות ובפרטיות. בכלליות, היינו תיכף כשמקיין בבוקר ופותח את עיניו ורואה עולם מגושם לנגדו, זיכור לעצמו שיש מציאות כזו הנקרא עולם הבא אשר שם מתגלה האמת שיש כאן בעולם הזה.

ואחר שהזכיר לעצמו בכלליות, יש לו להזכיר לעצמו בפרטיות בכל דבר שעושה ובכל מקום שהולך שכל מה שרואה לנגד עיניו, ובכל מה שנעשה עמו, יש סודות ודעת גדול מאוד, אלא שכאן אין רואים זאת, מחמת שהעולם הזה הוא הרגילים והמדרגות התחתונות של כל מה שיש למעלה בעולם הבא [כי העולם הזה והעולם הבא, אינם שני דברים נפרדים, אלא הם ענין אחד, אלא שבעולם הזה רואים רק חלקי דברים, כמו אדם שמסתכל רק על תחתית של תמונה שבוודאי אינו יודע מה הוא רואה ויכול מאוד לטעות ולהבין משמעויות הפוכות מהמציאות האמיתית].

ולכן כל מחשבה שעובר על האדם, ובכל דיבור שמדבר או שומע, וכל מעשה שעושה, הוא רמו לזכור נעשה וגבוה שיש למעלה, וצריך להעמיק עיונו באותו הדבר להבין הרמו איך להתקרב לה' מאותו הדבר ממש.

זכרון עלמא דאתי
א] צריכים לשמור מאוד את הזכרון לזכור שיש מציאות אמיתית הנקראת 'עולם הבא', ושלא יחשוב כאילו יש רק עולם אחד מה שרואה לנגד עיניו.

ומשמעות הדבר לזכור את העולם הבא אין פירושו לזכור רק שהולכים למות מהעולם הזה, אלא בעיקר להזכיר לעצמו את המתיקות והנעמיות שהולך להתגלות בעולם הבא, לזכור את הגילוי אלקות שמתגלה שם בעולם הבא, ובוודאי שאין יודעים מהו עולם הבא, אבל כל יהודי יש לו איזה הרגשה נעלית במושג עולם הבא, וכל אחד לפי השגתו במהותו של עולם הבא, צריך להזכיר לעצמו שיש באמת עולם כזה.

גילוי ההשגחה
וכמו שר' נתן ז"ל כותב בהרבה מקומות בליקוטי הלכות, שזיכור בעלמא דאתי, הכוונה להזכיר לעצמו את גילוי ההשגחה שמתגלה שם למעלה, ועל ידי שזיכור את הדעת הנפלא שכל אחד יקבל בעולם הבא, על ידי זה יהיה בכוחו להתייחס באופן אחר לעולם הזה. כי העולם הבא מכונה בשם 'עולם הבא' על שם שהוא בא והולך ומתקרב אלינו בכל יום. והידיעה הזו שיש עולם כזה מציאותי ואמיתי אשר מגיע ובה אלינו, ואשר שם מתגלה סוג דעת אחר לגמרי ממה שרגילים כאן בעולם הזה, היא אשר נותנת בו את הכח להבין שהעולם הזה מטעה.

ב] צריך לדעת שבכל פעם שיהודי מדבק את מחשבתו בעולם הבא, אין זה סתם מחשבה של חיזוק או התעוררות לעבודת ה', אלא מחשבה זו בעצמה היא עבודה

חברותא

חברותא יקר! אחר שלמדנו יחד את הסעיף הראשון בו רבינו מעורר אותנו לזכור בעלמא דאתי, הולך רבינו בסעיף ב' ומפרש יותר למעשה את כוונת הדברים.

וּבְחִינָה זוּ, לְזַכֵּר תְּמִיד בְּעוֹלָם הַבָּא דְהֵינּוּ לְאַדְבָּקָא מַחְשַׁבְתָּהּ בְּעֵלְמָא דְאַתֵּי הוּא בְּכָל־לֵילוּת וּבְפִרְטוּת.

רבינו מקדים לנו ואומר, שהעבודה הזו לדבק את המחשבה, ולהחזיקו חזק בזכרון שיש עולם הבא, הוא בשני אופנים, בכלליות ובפרטיות, וזו הקדמה חשובה שעל ידה הוא מכניס כל אחד לעבודה הזו. כי דבר ראשון יש לכל אחד לעורר הזכרון בכלליות, וזה יכול כל אחד ואחד. וכפי שיזכה לזכרון הכללי, כך יוכל להמשיך הזכרון לעוד כמה דברים פרטיים במשך היום, וכפי שהולך ומבאר.

בְּכָל־לֵילוּת פְּךָ רְאוּי לְהִיּוֹת מְנַהֵג יְרְאֵי הַשָּׁם תַּכְּפָּה בְּפִקְרָה בְּהַקְצֵצוֹ, קִדְּם שְׂוִיתְחִיל שׁוּם דְּבָר, יְזַכֵּר מִיָּד בְּעֵלְמָא דְאַתֵּי.

רבינו משתמש בלשון נפלא כזה של 'מנהג יראי ה' כי דבר זה צריך להיות נוהג קבוע, יהיה מה שיהיה בלי שום קשר למציאות בו האדם נמצא בעבודת ה', כי הוא צריך להיות חקוק בנפש כמו 'מנהג'.

המשך בעמ' ג' <<<

ביאור הליקוטים

ביאור הספר בשפה ברורה ופשוטה

אות ד

לשון הספר: ששמעתי מאבי ששמע ממוהר"ג ז"ל, שבהמאמר והשגה הזאת, פקד וצוה עליו אדמו"ר ז"ל מאז והלאה, לחדש בתורתו, ושעל זה סבב בכלל הענין, אין אדם דן וכו', לדמות מילתא למילתא מעצמו, אלא אם כן קיבלה מרבו וכו'. ואמר אז [מה שמוכח בחיי מוהר"ן, בהשיחה עבודת ה' אות פ"ד], שהמשיך לאנשיו כח המדמה ברור וזך, ועיקר דבריו היו על מוהר"ג ז"ל בעצמו, שהוא שקיבל אז מאתו ברור המדמה, לחדש ולדמות מילתא למילתא, ובלי טעות והיפך חס ושלום. [הוא שסובב עליו בהכתוב, ביד הנביאים אדמה, במדמה דקדושה]:

ביאור: אחר שאמר רבינו המאמר הזה [שהיה בשבת הנוכה תקס"ה], אזי ציווה רבינו למוהר"ג להתחיל לכתוב [ראה חיי מוהר"ן (אות ב) וזה היה בתחילת חינוכי לחדש בתורתו הקדושה, שחינך אותי ברחמי ודרכי הנפלאים. וביום שלאחריו הבאתי לפניו מה שכתבתי והוטב בעיניו ושחק מחמת שמחה, וענה ואמר תוכל ללמד אם תהיה מתמיד. (דו וועסט קענען לערנען אז דוא וועסט בענערן)]. אך אף על פי כן אחר כך הכרחתי להפסיק מלחדש עד שאלמד פוסק הרבה ואחר כך ספרי קבלה וכו', עד שאחר כך צוה לי לחדש, ואחר כך צוה לי לכתוב כאשר מבואר מזה במקום אחר], וזה רמז רבינו בעניין זה ש"אין אדם למד גזירה שוה מעצמו אלא אם כן קיבלה מרבו", ורמז בזה מה שצריך לקבל מרבו ברור המדמה כדי לחדש בתורה.

ואז נאמר המובא בחיי מוהר"ן (אות תקסא): "ואמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב, ואתם רשאים לחדש בתורה. ואמר אתם יכולים להשיג בכח המדמה שלכם מה שאני יכול להשיג בשכלי", אמנם עיקר הכוונה היתה על מוהר"ג [שהוא זכה לזה בשלימות, אבל הדבר נאמר בלשון כלליות כי הוא שייך לכל אחד, וכמובא שם גדול האזהרה שהזהיר רבינו לחדש בתורה והוא תיקון גדול, ומוהר"ג סמך לזה הדיבור הנ"ל, אם כן מבואר בהדיא מדבריו שהוא נאמר על כל אנשי רבינו ז"ל אלא שיש בזה דרגות].

ועליו שייך הפסוק המובא בדברי רבינו ז"ל בתורה זו "וביד הנביאים אדמה", והיינו שמדמה דקדושה בשלימות הוא בחי רוח נבואה, ומוהר"ג זכה לבחינה זו בשלימות [ואמנם לא מבואר בחיי מוהר"ן מתי נאמרה שיחה זו, וכן מתי הורשה מוהר"ג מרבינו ז"ל להתחיל לחדש, ולכן הוא כותב ששמע מאביו בעל פה שזה היה אחר אמירת תורה זו, וממילא מוכן מזה עצמו שעיקר הכוונה היה על מוהר"ג וכו'"].

אות ה

לשון הספר: שבהמבואר הנ"ל, שנמצא בקדושה כח [וגזירת הדעת] השוה, ומדמה דבר מתוך דבר בלי טעות והיפך מן האמת חס ושלום. יש להתפלא קצת, במה שכלל וכתב בלשון סתם כמה פעמים על אודות המדמה, שהוא בחינת הרוח רעה וכו'. אבל אם נסיף לעיין בדבריו הקדושים [בעין הטוב המוב"פ], נראה בעינינו, שאין זה פליאה כלל. כי מי עלה שמים וירד בבירור המדמה הנ"ל, זולת משה הרב העליון הנ"ל בעצמו, [אשר על ידי זה נתעלה ואין נחשב כלל במדרגות כנסת ישראל, כנ"ל באות א'], עד שבאמת שייך לקרוא לכנות להמדמה, בלשון סתם, רוח רעה ונכאה כנ"ל:

ביאור: לכאורה יש כאן קושיא, למה רבינו מכנה כמה פעמים את המדמה בשם 'רוח רעה' ורוח נכאה, הרי יש גם בחינת כח המדמה בקדושה, וכמובא בהדיא בדברי רבינו בסוף התורה שגזירה שוה היא בחינת מדמה מילתא למילתא, ואם כן הרי יש בחינת דימוי מילתא למילתא בקדושה [שהו הבחינה של גזירה שוה, שהוא הכח להשוות ולדמות דברים זה לזה].

אלא שאם נתבונן היטב בדברי רבינו [בעין טובה, היינו לעיין היטב בחיפוש האמת, ולא בבחי' עין רעה שבה מהרע עין] יובן התירוץ בפשטות, כי אמנם בוודאי יש מציאות של כח המדמה בקדושה, אלא שאין מי שיוכה לזה בשלימות רק הצדיק הגדול המופלג מאוד, בחי' משה, וכמו שמפרש רבינו הפסוק "מי עלה שמים וירד" על בירור המדמה, והרי פסוק זה נאמר על משה רבינו שעלה לשמים להוריד את התורה, ואם כן מבואר שרק הוא זכה לבירור המדמה בשלימות, אבל שאר בני אדם המדמה עדיין מעורב טוב ורע, ועל כן מבואר מה שרבינו סתם וקורא למדמה 'רוח רעה' ורוח נכאה, כי באמת כך הוא אצל רוב בני אדם ממש, ורק הצדיק המופלג זוכה לתיקון המדמה [ובכוחו יכולים לזכות לזה גם תלמידיו, בבחינת אין אדם דן גזירה שוה אא"כ קיבלה מרבו וכמבואר באות הקודמת, וכן מבואר באות הבאה].

לעובדא ולמעשה

ביאור ענייני התורה באופן פשוט לעובדא ולמעשה

גם היא מפילה את האדם שישכח שיש עוד עולם, ונפול במהירות של רגע לחשוב 'שאין עולם אלא אחד וכל זאת על ידי שרואה את העולם עם עין רעה, והיינו שעושה מציאות מהדבר בעצמו שלכן גם עולה לו קנאה.

עיקר הסכנה - שכחה

[ו] עיקר צרת האדם הוא 'שכחה' ששוכח מהאמת של עלמא דאתי, ומובא מהבעל שם טוב בשם השר מקוצי שכל התורה כולה כלולה בהזרה של התורה 'השמר לך פן תשכח'. וענין הזכרון אינו קשור כלל לכשרון, אלא לשמירת השמחה, ולא להניח לשום עגמת נפש של קנאה שיכנס בליבו.

מילים שכוללות כל הדרגות

[ז] רבינו יורד במאמר זה לדבר מהשגה עמוקה מאוד, אבל מדבר מזה באופן הפשוט ביותר, שאפילו ילד קטן יהיה יכול להשיג והוא שלא יטעה לחשוב 'שאין עולם אלא אחד', ובמילים כלולות כל הדרגות, עד הקטן ביותר, שצריך להזהר לשמור עצמו מעשיית עבירות מחמת שיש עוד עולם, ולא יחשוב שהסיפור נגמר פה בעולם. וכל פעם שמוכיח לעצמו מחשבה אחת של סור מרע מחמת שזוכר שיש עוד עולם, הרי הוא גורם יחוד גדול למעלה, יחוד ה' אלקי.

[ח] והוא עיקר טעות האדם שחושב שהעולם עומד לבדו, ועל כן כולם משקיעים את חייהם כאן בעולם, בלי לחשוב מה נעשה מעבר לעולם העומד לנגד העיניים.

ואף באמת אין רואים לנגד העיניים את האמת, בכל זאת גם בעולם הגשמי הזה רואים בפירוש אנשים שלא רואים קרוב ורואים רק מרחוק, ולכן קונים משקפים שעל ידם אפשר לראות מרחוק, וכמו כן צריך כל אחד לדעת שאף שאינו רואה, אבל עם יקח משקפים של הצדיקים הוא יהיה יכול לראות למרחוק מאוד.

זכרון עלמא דאתי - לא מפחיד אלא משמח

[ט] פעמים כאשר אדם שומע ענין זה של 'זכרון עלמא דאתי' עולה בליבו פחד, אבל האמת היא שרבינו כבר ביאר את הענין הזה למעשה בתורה אזמרה סימן רפ"ב, שהוא הקיצור למעשה שיוצא מתוך התורה הזו, כי הזכרון של עלמא דאתי אמור להביא שמחה וחיות מכל נקודה קטנה, כי הסיבה שאדם אינו מצליח לשמח עצמו בכל נקודה קטנה הוא מחמת שבעולם הזה אין שווי וערך לדבר קטן, אך כשחושב האדם מהעולם הבא, ומהגילוי שיתגלה אז, הרי שאז יבין הערך הגדול של כל דבר קטן.

על ידי ש'מאמין' בייחוד - נעשה יחוד

[א] במאמר זה מתגלה שבכל פעם שאדם חושב מעלמא דאתי, ומהגילוי של ה' כמו שהוא מתגלה באמת למעלה, הרי הוא עושה יחד גדול, וכפי שכותב בתחילת המאמר.

כי באמת יש יחוד כל הזמן, והיינו שהעולם התחתון והמגושם מאוחד בתכלית עם הרוחניות המתגלה למעלה בעלמא דאתי, אלא שכעת בגלות יש רק יחוד חיצוני, יחוד שנעשה מעצמו, אבל כאשר אדם מתעורר להאמין בכך, אזי נעשה יחוד פנימי.

אפילו שאינו בשלמות - די בזיכרה' בלבד

[ב] ואפילו שהדבר נראה רחוק מדעת האדם להאמין שבאמת בכל מחשבה כזו הוא עושה יחוד, שהרי אינו חושב על כך בדביקות המחשבה באופן שממאס לגמרי בעולם הזה, ורואה רק את האמת, בכל זאת צריך לדעת שאפילו האנשים הגדולים באמת, אינם זוכים לעשות את היחוד השלם בזה, אלא היחוד נעשה אפילו אם רק זוכר מהעלמא דאתי, ולכן נקרא במאמר זה בשם 'זכרון', כי זכרון מורה על חיבור לדבר אפילו שאינו שם ממש.

מדבר בפירוש להזמן עם

[ג] מאמר זה הוא חידוש בכך שרבינו מדבר בו בפירוש הן לאנשים גבוהים, והן להזמן העם, כי הזכרון שייך תמיד בכל עת ובכל שעה. [כי אף שכל מאמר מדבר לכל הדרגות, כמובא בזה הרבה בשיחות הר"ן ובקדמה לליקוטי מוהר"ן וכו', אבל כל מאמר רבינו מדבר מושגים גבוהים מאוד השייכים לכאורה לצדיקי אמת, אלא שכלול בזה גם כל הדרגות, שכל אחד יכול להכנס לזה קצת לפי דרגתו והשגתו, מה שאין כן מאמר זה מדבר רבינו בפירוש לגדולים במעלה, ואחר כך מתייחס בפירוש להזמן העם].

הזכרון - מכניס חיות ונינוח

[ד] כאשר אדם מוכיח לעצמו מעלמא דאתי, והיינו שזוכר שבכל דבר שעושה נעשה איזה פעולה גדולה למעלה, אזי הוא מביא נינוח בלב האדם ומעורר שמחה גדולה, שמחה של סיפוק מרווחים נפלאים שמרוויח בכל רגע. ומי שאינו זוכר מזה, אזי החיים שלו הם ריקניים וקריים, וכל העבודת ה' שכן זוכה לחטוף מלאים בחומרות וספיקות עם יצא די חובתו וכו'.

הקנאה - משכיח שיש עוד עולם

[ה] הדבר שמשכיח את הזכרון הזה של עלמא דאתי הוא מיתת הלב, שאדם מלא קנאה במה שיש לחבירו, הן בעיני פרנסה, התנשאות, קבלת כבוד, והן ברוחניות כאשר רואה חבירו מצליח, וצריך לדעת שחזין ממה שהיא מידה מגונה בפני עצמה, אף

יום ראשון - דף קט ע"ב

שיחת חברים

כשאחד רוצה להתחזק בעבודת ה', ואינו מצליח. העצה לזה הוא לדבר עם חבירו בעבודת ה'. ואף אם יודע בבירור שאין בזה תועלת עבור חבירו, מכל מקום יהיה בזה תועלת עבורו, כי על ידי הדיבור שמדבר לחברו - נמשך אליו אור חזר ומעורר אותו לעבודת ה'. גם אם חבירו עדיין לא התעורר מכך. ומכאן התחזקות להשתתף בחבורות של עבודת ה', כי גם אם אינו רואה שיקבל תועלת מחבריו, על כל פנים יקבל תועלת ממה שהוא עצמו ידבר עמו, יותר משהיה מדבר לעצמו (תורה קפד).

יום שני - דף קי ע"א

מופתים

אדם שזקוק לישועה, ורוצה לפעול ישועה בתפילתו או על ידי הצדיקים - הוא זקוק לאמונה. היינו להאמין שהכל בהשגחה, ושכל עניינם של הצדיקים - כל פעולתם ודיבורם וכל תנועה שלהם, אינם סתם, אלא הכל יש בזה סוד. כי אם אינו מאמין בזה - לא יוכל לראות ישועה, ורק כאשר מאמין בזה - אזי יוכל לראות נסים ומופתים למעלה מדרך הטבע (תורה קפו).

יום שלישי - דף קי ע"ב

תענוג

כל אדם מחפש להתענג. והמושכל הראשון אומר שבכדי להתענג צריך דברים מסוימים או מקום מסוים וכדומה כדי להתענג. והאמת היא שגם כאשר יש לו כל אלו - אינו מרגיש תענוג. כי התענוג הוא רק בלב, ויכולים להיות שני בני אדם שיש להם אותם דברים, כשאחד מתענג וחברו לא. ולכן, העצה היא לא לתלות את התענוג במשהו חיצוני, אלא למצוא אותו בתוך הלב, כמבואר בפנים (תורה קצא).

יום רביעי - דף קיא ע"א

מסירות נפש

כל אחד יכול למסור נפשו על קידוש ה' - על ידי המחשבה. אם חושב בכל כוח המחשבה על מסירות נפש, הוא יכול להרגיש זאת ממש, ונחשב לו כמסירות נפש. וכך בכל עניין שרוצה לעבוד את ה' - גם אם אינו יכול בפועל, אך יכול לחשוב על זה בכל כוח מחשבתו, ולגמור בדעתו לגמרי שרוצה לעשות זאת, ואזי נחשב לו כאילו עשה, וגם יכול להרגיש זאת בפועל ממש כאילו עשה. (תורה קצג)

יום חמישי - דף קיא ע"ב

צרה והרחבה

החיים של אדם מחולקים לימים טובים וימים קשים. אך באמת אין זה כך, אלא בכל קושי וצער - יש משהו של הרחבה, ואם יחפש בוודאי ימצא, ואז, כשיחפש ומצא את הרחבה בתוך כל קושי - יהיו כל ימיו ימים של טוב ונעימות. (תורה קצה) ומהרגיל העיד על עצמו (עלים לתרופה בכ"מ) שעצה זו היא מה שהחזיקה אותו בכל מה שעבר בגשמיות [העצה של 'אומרה' ברוחניות].

יום שישי - דף קיב ע"א

מצוה ותורה

התורה היא כח חזק, ששום עברה אין בכוחה לכבותה. אך המצוות, למרות כוחם הגדול, יש בכח העבירה לכבות אותם. אך אם מקשר את מצוותיו אל הצדיק [בפרט מצוות הצדקה] - אזי גם המצוות שלו מקבלים כח של 'תורה', ואזי אין העבירות יכולים לכבותם. (תורה רד)

שבת קודש - דף קי"ב

המהלוקת - ציפוי

כל הקשיים שעוברים על האדם, והמהלוקות שיש עליו - הם רק ציפוי. כלומר, הם מכסים עליו ומסתירים אותו מעיני המקטרגים, וכך השם יתברך משפיע לו שפע של טוב בגשמיות ורוחניות, מבלי שיהיה על זה קטרוג. וצריך להיות חכם שלא להילחם עם הציפוי, כדי לא למנוע מעצמו ההשפעות.

ה'יראי השם', כי הזכרון הכללי הזה מכניס יראת שמיים באדם.

קדם שיתחיל

רבינו מרגיש 'תיכף בהקיצו' - קודם שיתחיל שום דבר, ולכאורה יש להבין, מהו הדגש הזה של 'תיכף בבוקר', והרי העיקר הוא שיהיה זכרון בכלליות בכל פעם שזוכר מכך. והוא כלל שבכל פעם שרבינו מביא דוגמא, אין זה רק לשם דוגמא, אלא שמתכוון ממש לאותו הדבר, ולכן כאשר מזכיר את הענין שצריך להיות תיכף בשמקיין, בהכרח שיש בזה סיבה מיוחדת.

והענין הוא כך, כי בהמשך המאמר מתבאר, שבכל לילה כאשר אדם ישן נשמתו עולה למעלה להדבק בעלמא דאתי, כל יהודי כאשר הוא, אפילו 'המון העם', ואפילו שהוא אינו מרגיש כך, כי מרגיש רק שעלה על מטתו והתעורר, אך באמת נשמתו עולה למעלה. ועל כך אומר רבינו שתיכף בבוקר כאשר מקיץ, ונשמתו חזרה משם, יעורר בעצמו את הזכרון הזה.

וכמו שבארנו בפרק הראשון, למה רבינו קרא לזה 'זכרון', והרי זכרון שייך לצוות כאשר אדם למד משהו ואז אומרים לו לזכור, ואילו כאן איך נזכר דבר שלא היינו בו, והביאור הוא שבאמת נשמת האדם נמצאת שם בכל לילה כאשר ישן, אלא שכאשר יורד לעולם הזה הוא תיכף שוכח מזה.

כי הגוף חזק כל כך שמכניס לו בדעתו דעת של אפיקורסות 'שאינן עולם אלא אחד' - כי האדם רגיל לכך שכל מה שהוא רואה, זה מה שקיים בעולם, ומה שאינו רואה לא קיים בעולם, וזה מחמת העיניים שיש לאדם שהם מאוד מטעות אותו, כי חוש הראייה הוא חזק ביותר, והוא בחינת הענין של 'רע עין' המובא בהמשך המאמר, שהוא מביא לימיתת הלב.

וכמו שרואים שהתורה מזהירה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי העיניים, כי העין הוא ההוכחה הגדולה ביותר לאדם שיש עולם הזה, שהרי 'אני רואה בחוש...', והלב נמשך אחריו בהרגשות דמיוניות.

ולכן כאשר אדם מתעורר בבוקר וחוזרת נשמתו לעיניים שלו, אזי הוא רואה שיש רק עולם אחד ח"ו, שזו כפירה ממש, והאדם אינו מבין שזו כפירה, והיא משנה מפורשת בברכות 'משקלקו המינים התקינו לומר 'מהעולם ועד העולם'.

והכפירה הזו נכנסת בליבו דרך עיניו 'תיכף בהקיצו' - היינו תיכף כאשר פוקח את עיניו, וכאשר הוא מתחיל לעשות איזה דבר מהעולם הזה, הולך ומתחזק אצלו ההרגשה שהנה העולם הזה הוא מאוד מציאותי, וככל שהוא ממשך לעשות עוד ועוד דברים כך הכפירה הולכת וחודרת בו בלי משים לב.

כי ח"ו לומר שיש בו כפירה, אלא שפשוט העולם הזה משכיח ממנו את האמת הפשוטה שיש עולם הבא, יש עולמות עליונים ויש דברים נפלאים למעלה שרמוזים כאן בעולם הזה [וכפי שיתבאר בהמשך בענין זכרון הפרטי], והשכחה הזו היא בחינת 'כפירה'.

ולכן מזרו אותנו רבינו ואומר שתיכף בהקיצו לפני שיעשה איזה דבר, כמה שיותר מוקדם לפני שהעולם הזה ישכיח ממנו את האמת הזו, יעורר בעצמו זכרון כללי, יש עולם הבא.

והוא נקרא בשם 'זכרון' כי כל יהודי היה שם בלילה, והוא נמצא בפנימות נפשו, כי הוא אמונה מושרשת בפנים, ואין צריך להעמיק בהבנת הדבר, אלא רק לעורר הזכרון הכללי הזה - 'יש עולם הבא'.

עוד לפני שמבין מה משמעות הענין למעשה בתוך החיים, שלזה צריך הרבה העמקה להבין היטב הענין כפי שיבואר לקמן, שבפרטיות צריך להעמיק מחשבתו וכו', אבל בכלליות יש רק לעורר הזכרון הזה, שכבר קיים לאדם.

ויש לשבור הפחד לחשוב מזה, בפרט מי שלא רגיל בזה, שעולה בליבו מחשבה 'מה נעשיתי עובד ה'?' כי הוא צריך להיות 'מנהג' שעושים זאת בכל בוקר, 'בכלליות' לזכור שיש מושג כזה 'עלמא דאתי'

פישוין

מבואר בתורה (בראשית ב' י) את ארבעת הנהרות היוצאים מגן עדן, והם פישון גיחון חידקל ופרת. וסוד הדברים הוא שהקדושה העליונה מתחלקת לארבע חלקים, שהם ד' אותיות שם ההויה, וכל השפע שבעולמות מגיע מזה.

וכמו שיש בקדושה, כך זה לעומת זה יש בס"א ובקליפה את הד' נהרות שלהם, והם ארבעת הגלויות בבבל מדי יון ואדום, וגלות מצרים היא השורש שלהם ונחשבת בכלליות הראש של הגלויות (הוצואר), וכמו גלות בבל שהיא גם הראש.

ובתחילה גלו ישראל למצרים ובבל לברר את הקדושה מתוכם, ואח"כ ירדו כל פעם לגלות אחרת, להוציא את ניצוצות הקדושה. וראש הנהרות של הקלי' הוא נהר פישון, והוא סוד גלות מצרים ובבל.

התורה הקדושה צריך לברר אותה מאחיות הקליפות שמונעים מאור התורה להתגלות, ויש בתורה סדר הדרגות שצריך לבררם, והם ד' מדרגות פשט רמז דרש סוד, ובירור הפשט נקרא פישון, - פי שונה הלכות, ובירור הרמז שבתורה נקרא גיחון והדרש חידקל, וכנגד אור התורה שבסודות התורה, הוא נהר פרת, ששם מאירים המוחין, והקדושה מתגלית.

(על פי זה"ק ח"א כו: תקו"ז פח: שער הכוונות דרושי הפסח דרוש א, שער המצוות פרשת ראה, פירוש הגר"א והלשם ועוד).

סדר היום

פרטי העבודה על פי מאמר זה

הקימה

בעת שהאדם קם בבוקר, הן אם זוכה לקום בחצות והן אם לא, בודאי כראי להרגיל עצמו להתנהג כמו שכתב רבינו 'כך ראוי להיות מנהג יראי ה', תיקף בבוקר בהקיצו, קודם שיתחיל שום דבר, יזכור מיד בעלמא דאתי [ואף על פי שעיקר עניינו זה בשלימות הוא רק להצדיק המופלג וכמבואר בביאור הליקושים, אבל בודאי שייך בחינה מזה אצל כל אחד], אמנם בודאי העיקר תלוי אך היה השינה, והשינה תלוי אך התנהג האדם במשך היום, ועל כן מתפללים קודם השינה 'והאר עיני פן אישן המות', שלא ניפול לבחינת שכחה.

ונעתיק בזה קצת מלשונו הוזהב של מוהרנ"ת, שמבאר בפרטות כל עניני השינה וברכת המפיל על פי תורה זו, וז"ל (הלכות שוכר הלכה ג): 'והכל כפי מה שקדש את עצמו ביום, וכמבואר בכתבים שצריך לקדש את עצמו מאד ביום כדי שזיכה שתעלה נשמתו למעלה בקדושה העליונה בשעת שינה, וכמו שכתוב מי יעלה בהר ה' וכו' כמבואר בוהר הקדוש, וכן כל אדם כפי שמקדש עצמו ביום כמו כן זוכה לדבק מחשבתו בעלמא דאתי בשעת שינה, וכן כפי מה שמקדש עצמו כל ימי חייו כמו כן זוכה להכלל בעלמא דאתי לאחר מותו.

'נמצא שישינה ומיתה הם חיים לצדיקים ולכלל ישראל הדבקים בעלמא דאתי תמיד ומקיימין את התורה, אבל להעכו"ם והרשעים גמורים, השינה והמיתה הם מיתה ממש בחינת נשיון ושכחה בחינת נשכחתי כמת מלב. ועל כן קדם השנה קורין קריאת שמע שעל המטה ומתפללין לה' יתברך ומיחדים ומפקידים נשמתם ורוחם בידו יתברך, כמו שכתוב בידך אפקיד רוחי וכו' הכל כדי שזיכה שתעלה ותכלל נפשו בעלמא דאתי בבחינת זכרון ככלל כנ"ל בהתורה הנ"ל.

'וזהו בחינת סתימת העינים בשעת שנה ואנו מבקשים קדם השנה והאר עיני פן אישן המות, כי עקר שמירת הזכרון שהוא בחינת שנה קדושה של ישראל היא שמירת העינים שנשמרין מרע עין כנ"ל, וזהו בחינת בידך אפקיד רוחי שאומרים קדם השינה כי או בלילה אנו מפקידים רוחנו בידו יתברך, בבחינת יד דיקא כי בחינת יד מכניע כח המדמה שהוא פגם הזכרון כמבאר בהתורה הנ"ל ע"ש עוד.

פרשת שמות

גלות מצרים - התגברות המדמה

הנה מבואר בדברי רבינו בתורה זו (באותו) שפרעה הוא בחינת כח המדמה, ועל פי זה מובן ממילא שזה עיקר גלות מצרים [שכולל כל הגלויות] - מה שמתגבר על האדם בלבולי המדמה, ועיקר בלבולי המדמה הוא השכחה מזכרון בעלמא דאתי, שנדמה לו ח"ו שהעיקר הוא עולם הזה, וממילא קשה מאוד לסבול הצער והגלות.

כי באמת אין רע בעולם כלל וכל הייסורים והצרות הכל הוא טובה גדולה כשמתכלים על העתיד, אלא שעיקר הייסורים הוא על ידי שנוטלים מהאדם או את הדעת להסתכל על העתיד [וכמבואר כל זה בליקו"מ סי' סה], וזה עצמו בחינת גלות מצרים שמשכיח מהאדם את עלמא דאתי, ועל ידי זה נכנס לסבל גדול מאוד מכל צער שעובר עליו בזה העולם.

אשר לא ידע את יוסף

ועל כן עיקר התחלת גלות מצרים היה כשקם מלך חדש אשר לא

ידע את יוסף, כי יוסף פתר החלום של פרעה, ובוה המשיך התיקון של בירור המדמה אפילו בחלום פרעה שהוא תכלית התגברות המדמה, ועל ידי זה נתן כח לעם ישראל לעבור ולסבול את גלות מצרים.

ובאמת בתחילה נמשך התיקון הזה אף אצל פרעה בעצמו, בבחינת פתרון החלום, עד שהיה אצלו איזה בחינה של בירור המדמה ועי"ז לא היה יכול להרע לישראל, כי ראה גדולת יוסף וישראל וע"כ נהג בהם כבוד, אבל כשקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף, היינו שלא נתחבר לדעת של יוסף, אלא נתגבר בבחינתו שהוא בלבולי המדמה, עי"ז התחיל הגלות.

לשון הרע

אבל באמת עיקר התגברות כח המדמה הוא ע"י לשון הרע וכמבואר בפנים, וכן כאן עיקר התחלת הגלות היה ע"י הלשון הרע שדברו על יוסף, שע"י התחיל בדקות בחי' פגם לשון הרע, וגם התגברות הגלות בפועל היה רק ע"י הדלטוריא שהיה בעם ישראל וכמובא ברש"י על הפסוק אכן נודע הדבר שרק בגלל הלה"ר והדלטוריא היה כח למצרים להתגבר, כי באמת יוסף בעוצם כוחו המשיך בירור המדמה אף על מצרים עצמה ואף על פרעה עצמו, אלא שהכל תלוי באתערותא דלתתא של ישראל עצמם, וע"י הדלטוריא והלש"ר הגבירו כח המדמה ועי"ז היה כח לפרעה ומצרים להתגבר על ישראל.

פרעה

וגם בשם פרעה עצמו מרומז ענין זה וכמובא שפרעה הוא אותיות פה רע, והענין מובן היטב עפ"י דברי רבינו שעיקר ניקתו של פרעה הוא מענין זה של פה רע, כי מפגם לשון הרע נעשה התגברות המדמה.

וכן בהמשך הפרשה מבואר שעיקר הכח של פרעה היה בהתגברות הבלבול עד שלא יהיה זמן ליישוב הדעת וזכרון, בבחינת תכבד העבודה וכו', וזה מה שאמר פרעה למשה ואהרן למה וכו' תפריעו את העם, ומובא פסוק זה בדברי רבינו [באותו] שזמה מבואר שפרעה הוא לשון ביטול, ומובן שבפסוק זה מרומז כל אופן ההתגברות של פרעה, שהוא ע"י מה שהכביד העבודה כדי שלא יהיה פנאי ליישוב הדעת וזכרון, וע"כ כשמשה ואהרן באו להזכיר לעם ישראל את הזכרון קדושה, מה שהשי"ת רוצה לנאלם, היה זה ביטול כל כוחו של פרעה וע"כ אמר להם למה תפריעו את העם וכו'.

ועיקר זכות עם יראל היה מה שלא שינו שמם לבושם ולשונם, שכ"ז מורה על שמירת הזכרון קדושה, כי אע"פ שהיה התגברות גדולה עד שאמרו מלאכי השרת הללו עובדי ע"ז וכו', אבל עכ"פ לא שכחו שהם בני אברהם יצחק ויעקב, והיו ישראל מצוינים שם [כמובא בהגש"פ] ע"י שלא שינו שמם לבושם ולשונם, וכן התעוררות הגאולה היה ע"י ההתגלות שם של אהיה אשר אהיה, שהוא בחינת זכרון קדושה, ליעד שהשי"ת נמצא עמנו בכל זמן ועת אף בתוקף התגברות הצרות ובלבולי המדמה, וזה בחי' זה שמי לעולם זה זכרי לזר ולזרור, זכרי דייקא, בחינת הזכרון קדושה כי ע"י התגברות בזכרון קדושה מכניעים כוחו של פרעה שכל ניקתו הוא מהתגברות המדמה והשכחה, וכפי מה שמתגברים בזכרון מכניעים הכח של פרעה.

לתרומות והפצה:

טל: 0527163203

פקס: 0722-155-701

דוא"ל:

m0722477774@gmail.com

חדש! ניתן לתרום בעמדות:

גליון עמודי אור פותח שער חלון וצוהר, להבין ולעיין בדברי רביה"ק.

מדי שבוע ימצא הקורא נתיב ושביל להלך בתורותיו לעובדא ולמעשה בכל פרטי החיים.

באפשרותך להפוך לשותף נצחי בזכויות אלו, ולקחת חלק בקירוב הגאולה ובקיום צוואת "פוצו מעיינותיך חוצה"

ב"ס

אור עמודי